

Quinzenari Catòlic defensor dels interessos morals i materials d'Artà i sa comarca

Redacció i Administració

Quatre Carrers 11, 3. • ARTÀ

Dels treballs publicats ne son responsables els autors

Nos tornen els originals

PREUS

Espanya: Trimestre 0'75 Ptas.

Any: 3'00

Estranger: Doble

No paga
a la
hastola

Any III

Artà, (Mallorca) 5 Septembre de de 1919

Núm. 76

De l'enquesta

UN ALTRE DITÀ: PROEMI:

Encara que tardana, aquí va la meua dita sobre els problemes a resoldre que té la nostra vila.

A tall de proemi direm quatre mots sobre una qüestió prèvia: la nostra actual capacitat per fer obres grans i duraderes i per dur a terme les idees exposades en aquesta enquesta.

Els pobles podrien dividir-se en pobles que no tenen necessitats ni coses a fer, o si en tenen no fan res per assolir-les, i en pobles que, empenyos per idealitats i concepcions, tenen desitjos de progressar i millorar i ho posposen tot en aquesta finalitat. Els primers són pobles estacionaris, passius, que viuen a nes llims, sense pena ni gloria. Els segons són pobles virils, creadors de civilitat i que, entre penes i glories, duen a cap grans obres i aixequen lluminosos fogarons que senyalen a la humanitat el camí a seguir.

Artà es, per ara, desgraciadament un poble sense aspiracions col·lectives de cap classe. Si colca-cosa es fa es degut a la iniciativa privada, no a la voluntat del poble; voluntat que es la que obra vers miracles, realitzant coses grandioses i eternes, en ara que una sola mentalitat les hagi concebudes.

Lo primordial, lo indispensablement necessari abans de tot, es, doncs, dotar al poble d'Artà de desitjos i aspiracions, o sigui, d'una idealitat a fer belles coses, com per exemple: cançons i gloses; tonades; cors; arjups; camins; telefons; escoles de lletres, de ball i de sota; un port a Son Servera; llocs comuns nets i sense pudor ni moscas; etc. etc.

Dotar a un poble d'aquesta voluntat; d'aquestes ansies de crear i fecundar idees; de cosa portanosa, casi reservada als Deu; es donar-li una ànima; infundir-li un esperit; es fer lo conscient i lliure dels seus propis destins.

Aquesta primera tasca a emprendre, sembla iniciada per l'enquesta que mou la meua ploma; i per ella mereixen honor i estimació els que l'han duit a terme; mes, perquè pugui donar es fruits desitjats, fóra convenient enmotllar la canal per aron han de correr les idealitats artanenques i cultivar les potencies de l'ànima que han de verificar dites idealitats.

Aquesta espiritualitat a crear, hauria d'estendre's a tots els ordres: al polític, religiós, social, econòmic-financer, cultural...

Però qui molt agafa poc estreny; i com no estelin en condicions per a realitzar tantes coses al-hora, convé cenyir-se a coses precises i ben determinades.

Una d'aquestes primeres obres, podria esser la de capacitar-nos per a recobrar la nostra independència política i administrativa i amb ella crear una política econòmica-comercial artanenca, sense la qual la primera ni tendria viabilitat.

Perquè que guanyarem de pensar i estudiar reformes si no les podem o no ens les deixen fer?....

Artà dependeix de Palma i Palma de Madrid. Allí ens tenen lligats de peus i mans. Allí resolen totes ses nostres qüestions de política i d'administració comunal, atenent, no als interessos del poble, sinó als de partit. Allí manen, deixant-nos pagar el gasto. Allí fumen, si bé noltros escupim.

Per fer-nos ditxosos tenen el Govern central i el Civil de la Província, la Diputació, la Delegació d'Hicenda, un cos d'investigadors, agents executius o cans de bou, comisionats d'apremis.... i hem de pagar consums, cèdules, territorial, matricules, timbres, contingents provincials, plaques, utilitats i recarrecs i tants per cent de tota classe i mena.

Perque no ens donguem conte de nostre denigrant situació, ens fan barallar i dividir en partits, baix l'autoritat d'un casic o jefe palmesà, que disposa de tot poder i de tota immunitat pes mal, que transmet, a canvi de vots als seus esclaus, vulgo correligionaris, perque aquets malmetin i escanyin als vehins contraris, venint tots, per tal engranatje, a ésser butxins de voltros mateixos.

¿Com acabar amb aixó? ¿Amb que sustituir-no per a conseguir nostra lliberació? ¿Com emancipar-nos de la capitalitat palmesana qu'ens ofega? ¿Com fer-nos capaços i dignes de nostre propi govern? ¿Com obligar als polítics d'Artà a pensar i obrar per conte seu i no per conte dels seus jefes? ¿Com deslligar als partits polítics de la su misio que cegament presten als partits provincials? ¿Com crear una municipalitat forta i potent que pugui resistir les pressions de les autoritats de la Província i de l'Estat? ¿Com dotar en aquesta municipalitat d'hicenda propia? ¿Com conseguir de l'Estat una major participació als els pagos que li feim?

¿Com conseguir l'aplicació de dits pagos i impostos a necessitats d'ordre local?....

Vet aquí tota una brillant actuació a practicar previament, fins a conseguir que Artà pensi i obri pes seu voler, i no pes dels casics de Palma i Madrid. Sense dit voler, for i unánim, serán imposibles les obres morals i materials que s'han exposat en aquesta enquesta i que necessita tot poble que desitja viure llarga vida de progrés i de cultura.

Parafelament en aquesta feina se n'ha de fer un altre, merament comercial i industrial, ja que sense una brillant situació econòmica tampoc es poden fer grans coses.

El comerç d'Artà es proveeix de Palma i Palma no es un poble productor. Els venedors palmesans son sols intermediaris entre els productors o fabricants i els consumidors artanencs.

Hi ha que suprimir aquets intermediaris, que encareixen els articles que compram i abaraten els que venem.

El nostre comerç, hauria d'entendre's directament amb els veritables productors dels nostros articles de consum i amb els consumidors de nostros articles de venda, creant aixis un comerç al engós.

¿Com fer-ho?

Estudiant i aprenent dels gaballins; fundant societats anònimes per la importació i exportació; associant-nos i ajudant amb nostros capitals i cooperació als comerciants de Capdepera, ja en part emancipats de comerç de Palma; tornant-nos naviers; fer una mica de banca llevantina; enaltir el treball manual dels arts i oficis; portar a cap una campanya vehementíssima contra l'embarec de nostre jovent a Amèrica, de tants funestos resultats per tot el poble i de tant trista memoria per casi totes nostres famílies de la classe mitja; protegir nostre petita i decadent industria, carregant d'impostos municipals la foresteria etc. etc.

Tota aquesta obra a realitzar, la pot dur a terme LLEVANT, guspira i l'intel·lectualitat d'Artà.

LLEVANT ha de sembrar idees; crear voluntats; iniciar nous cultius per l'espirit del poble; ha d'ésser el precursor de la nova era.

La pedra angular d'un Artà nou gran i fort, l'heu de posar vosaltres, amics de LLEVANT.

Veritat que en sereu les víctimes i tal volta els martirs, però també es cert que formareu el Santoral de la renaixença artanenca. I una cosa anirà per l'altre.

Acabat aquest proemi, que a molts sembla ridícula quimera, vaig a contestar concretament al questionari de l'enquesta diguent que Artà hauria de realitzar, de primer antot, dues coses: *primera*, repoblar d'arbres la gran serralada que s'estén desde Morell a s'arenalet des Vergé, amb tots els puigs i muntanyes que compren; i *segona*, construir llocs comuns amb sífo a totes ses cases i cirosits d'aigos brutes, amb profitament d'aquestes per l'agricultura.

Parlem, ara, d'aquestes coses.

M. S. LL.

(Continuare)

A PAGÉS DE LLEVANT

Amic volgut: Causes estranyes a la meua voluntat han fet que retardés aquestes cuartilles; però avuy que puc, m'apresura escriure-les i enviarles.

El temps materialment curt, ha fet arribar la festa de les eleccions abans de que tenguésem ultimats tots els treballs; però per aró i o mos havem d'aturar, sino que s'ha de començar una bona organització i constituir una agrupació en la qual tenguin representació tots els pobles i ciutats de Mallorca, totes les Caixes Rurals, Sindicats i Càmares Agrícoles, de bestiar i avícoles. Durant les darreres vetllades d'ivern i aprofitant una vetllada de diumenge podem explicar de viva veu a tots els artanencs la necesitat de d'vordiarms de la política veia i mal sana, dexar l'indiferència i treballar per implantar per tot arreu una administració veritat i una política que tengui per únic fi el ben-estar i la prosperitat de Mallorca. Referent a n'els procediments a seguir quant venguin unes eleccions de diputats, som de parer que s'ha de seguir es segon o sia: Una vegada reunits a ts els representants dels pobles de Mallorca, els presidents o de cada un dels Sindicats, Caixes Rurals etc. i designats per majoria els candidats, s'han de ultimar tots els requisits per estar a punt de presentarlos a sa Junta i perque los proclamí candidats i una vegada preparats d'aquesta manera, se pot avisar als comités del nostre propòsit; si l'accepten res, si el neguen, a la lluita.

Quant les eleccions son per districtes, tots els representants de cada districte designaran per si, el candidat, a t i e que sempre imperisa voluntat dels qui han de ser administrats, aixó es, els pobles del districte de Manacor designaran per separat dels altres districtes els seus candidats, els d'Inca igual i així sucesivament.

Es i rovable que dins s'hivernada quant el pagés entra dins un període de més calma, sien dats a conixer els Estatuts d'aquesta nova associació i convidats els pobles pel seu estudi i aprovació, i una vegada inscrit a n'el registre del Govern Civil i conexentmos tots els pagesos que coincideixin an la nova política Agraria-Regionalista, i estrets els llocs de generador, partirem en pas resolt i en camí de ple a la vida pública per intervenir i d'vordiar els interesos de Mallorca agri-

aprenghin de dur amb estret consosi s'agricultura i ganadaria.

No tractam de fer un parat enfront dels ciutadans de Palma i resurgir en temps passat de *Eurenes* i *Ciudadanos* sino que tractam de tenir a retxa els interesos de cada escu, i no permetra que, ben sacrificats els nostros, en benefici dels seus.

I com la pràctica ha vengut a demostrar que les Caixes Rurals, Sindicats etc. no resolien el problema, perque els organismes oficials veien més elocència i accedien més a ses peticions dels partits que intervenien en la política i tenian una organització política, axi també creuen tots, que mentres els pagesos políticament no mos organisem i visquem sensa representació dins els organismes oficials, no s'irém considerats respectats i atesos.

La nostra idea, es l'idea de tots els pagesos de Mallorca, que en motiu de les Subsistencies han comprovat que ni Espanya te bona administració, ni nostros pagesos tenim qui mir per nostros i estam orians de representació, i aquests que es diven representants de Mallorca, sols son amics de tant o quant cacic o quele d'algun dels molts partits polítics que sense programa encalsen es Poder o lo que ve d'es Poder.

Quedam per un poc més de temps, amic Pagés, sensa representació i en sos diputats d'afiliació política, però sensa programa i sensa sebra que pensen fer, quins son els seus ideals.

Be es ve que els sintomes de la mort segueixen extesos demunt Mallorca, pero si fitsam be els nostros ulls, veurem una bellegedisa, que interiorment se mou, uns desitjs, una activitat dins els nostros pagesos, que engens de repugnancia desprecien la veia política i desenganats de tals sistemes diven clar i llampant: *Nostros pagesos mos hem d'entendre i pagesos han de ser els nostros diputats i basta de comedies i de diputats pastisos i desconeguts.*

Jo teng confiança en que serà un fet la agrupació i organització política de tots els pagesos de Mallorca, perque tal cosa es el desitj de la majoria pero tant sols falta darli forma i estatuir las bases per las quals nos havem de retjir, i més diré encara, de cada dia vaig recullint adaptes de distints pobles de Mallorca, que s'ofereixen per formar part del partit *Agrari-regionalista*.

No estiguem idó, aturats, trebajem i organisem i dins s'hivernada vorem de reunirnos a Palma i de deixar constituïda i inscrita en el Goven Civil una associació política diferent de lo fins avui coneguda.

La comarca llewantina de Mallorca serà sens dubta la mes ben representada tota vegada que per medi de LLEVANT ha esposat el seu desitj i se presta Pagés a predicar i espargir per tot arreu aquesta sana idea i organitzar la creuada de redenció.

Libertar al poble mallorquí de la esclavitut a que'l tenen somés els cacics i que imperi per tots la justicia es lo que mos profasam i si Deu heu vol antes de sortir del any 1919 tendrem posats els primers fonaments.

Endevant idó.

L'Amo de sa clasta.

P. D. Veix amb molt de gust el moviment salvador que iniciaren els Baties de Mallorca en ses asamble's ultimament duitas a afecte, pero una dupla me posa un poc pensatiu.

Podrán escapar de ses ungles dels cacics....

El temps heu dirá.

Missa D'estiu

*Quina missa millor us oferia,
de les que jo, Senyor, us he oferit,
que la d'estiu, quan som a la masia
i he d'anar a vila si la vull oír?*

*Del casal a l'església més propera
hi ha una hora llarga de camí dolent;
no es diu cap missa més que la primera
i he de llorar-me abans de sol ixent.*

*Demat grat viciem el só la matinada,
quan més li plau, el cos emperesit,
qui fins tart, sota el brill de l'estelada,
s'amara de la fresca de la nit.*

*Mes si es queixa, Senyor, la carn impura
l'esperit s'extasia contemplant
la somnolenta matinal clartura
que veu, pel finestró, dins el llevant;*

*i és tan ple de la cándida alegria
amb que tot es desvetlla al sol claror,
que en un cant, si pogues, la difondria,
com el gall enfilat sobre el llenyó.*

*Ressona matineria la patjada
dins el silenci del dormit (cal) só
i és grat obrir la porta ben barrada,
i senti el freu de l'aire matinal;*

*aná a l'estable a treure la somera,
tan destre pels perills del mal càme,
ensellar-la al pedris de la cantera
i abeurar-la a la pica ans de partir.*

*Pel sender bosquetó, atrenc d'albada,
s'clareix el celatge mig velat,
groguegen els rostolls de la clotada,
els turons cobren un matis rosat,*

*i pel freu es destria, allà en la plana,
a l'entorn del gentil campaneró,
la coneguda oïa llunyadana
on oim missa el dia del Senyó,*

*a dins aquella església riolera
qui té un oïl lladoner vora el portal,
s'ompl de gent pagesa matineria
i s'emporta del sol dominical.*

*Si l'anada, Dewmeu, es delitosa,
la tornada, però és de penitent:
sota la solellada fatigosa,
llavors el camí devé inclement.*

*Mes encara llavors, quan ens tortura
el foc d'aquell sol de juliol
i no se veu cap ombra en la plantura
que hem de passar per arriba al pujol;*

*quan la serra se fon dins la calijó
i no es encara l'hora de l'ombat,
mentres la nostra feble carn desitja
refer el só de bon mati trencat.*

*Vers Vos, pacientment, l'anima es gira,
i us ofereix el passatger penar
del cos com si penas a dins la pira
en que tots ens d'vorden purificar.*

*I és per ço qu'us ofren com la més pia
de les misses que en l'any pugu oferir,
la de l'estiu, quan som a la masia
i he d'anar a vila si la vull oír.*

JOAN RAMIS D'AYREFLOR.

Premiada en la Festa de la Poesia de Girona.

El gran engaño

Unicamente el deseo de tranquilizar a mis lectores me lleva a escribir estos párrafos. Gracias a la imponderable amabilidad de mi amigo Martínez podré serenar los espíritus sobreecogidos.

¿Quién no ha leído alguna vez alarmantes noticias de Barcelona? Ya es una huelga que estalla violentamente, un motín, una bomba, un choque entre «españolistas» y «regionalistas»; mil incidentes espeluznantes que llevan la turbación al ánimo del inocente lector. Grandes titulares en los periódicos para producir la sensación de que la cosa reviste suma importancia; relatos terríficos de crímenes tenebrosos; algaradas callejeras donde se cuentan por docenas los muertos y los heridos por centenares. Y todo ello exaltado, ponderado por la viva imaginación del periodista.

El otro día lei, horrorizado la muerte de un modesto barrendero, destruido en una callejuela de la Barcelona vieja. No pude contenerme.

—¿Caray, Martínez, va a ser cosa de trasnochiar con una del somatén.

Y Martínez, el supremo Martínez con aquella adorable sonrisa de quien vive en el secreto de todo, me miró compasivamente.

Hombre, parece mentira que un hombre como usted de crédito a tales paparruchas.

—¡Díantre! Me parece que no es una paparrucha eso de que, sacarle a relucir a uno las interioridades del buche. El estomago es una cosa muy seria amigo Martínez.

Nueva sonrisa y nueva mirada compasiva. Esto acabó de intrigarme. Viéndome impaciente sacudió la ceniza del cigarro, sorbió un buen golpe de agua de alicornias que nos habían servido en vez de café, equivocadamente sin duda — y habló pausadamente el gran Martínez, con aquella voz persuasiva y aquel tono displicente de hombre superior.

—Barcelona, querido Centeno, hace ya bastantes años, era una ciudad paradisíaca. Se dormía con las puertas abiertas de par en par. No se encontraba un carterista ni ensueños. Los guardias municipales bostezaban melancólicamente apurridos, víctimas de la neurastenia. Los hombres ávidos de emociones fuertes caían en el vacío del tedio o se refugiaban en la plaza de toros. Algún aficionado a novelas detectivescas, al atravesar, por la noche una calleja oscura y maloliente, experimentaba por un momento, como Tartarín, la sensación de que ellos iban a llegar, a ponerle un puñal al pecho diciendo cortésmente: Caballero tenga la amabilidad de entregar cuanto lleva. Unos pasos leves, cautelosos, que escuchaba tras de sí aumentaban la ilusión. Pero no; no eran ellos; era el sereno que desgraciadamente gastaba apargatas. Ellos, los atracadores misteriosos de las calles londinenses, los apaches de los barrios extremos de París, no llegaban nunca. Cuando el sereno pronunciaba el consabido, «usted escanse señorito», nuestro hombre se sentía acometido de una sombría desesperación. Alguna vez pensó en estrangular al vigilante valiéndose de la propia corbata de la víctima. Dos reflexiones le detuvieron: primeramente el temor de dejar al fresco a los restantes vecinos, luego el sereno gastaba una corbata de calidad inferior, muy dechillachada. Tal vez se rompiera ante de conseguir su intento y eso sería vergonzoso.

Todas estas cosas producían malestar en la ciudad. Sus habitaciones leían con ojos de envidia los maravillosos crímenes del extranjero Barcelona no era una ciudad como el fant. ¡Oh, dolor! Barcelona carecía de criminales. Aquello era humillante. Se

inició una violenta campaña en la prensa y por fin el Gobierno ofreció tomar medidas. Una comisión fué con misión secreta al extranjero. al poco tiempo apareció una banda de apaches que hizo las delicias de los admiradores de Rocambole. Un activo gobernador reclutó un crecido número de individuos. A unos les encasquetó barretinas rojas y azules, a otros les colocó en la solapa un coquetón lacio con los colores nacionales, y ¡holá! a darse garrotazos en la Rambla. Se crearon casas de huéspedes, se dirigieron órdenes severas a los propietarios de fábricas y talleres para que obligasen al personal a declararse en huelga; los robos misteriosos se sucedían. Barcelona libre de la anterior vergüenza respiró satisfecha.

—Es maravilloso como lo penetra usted todo. Lo único que no me explico es que haya alguien que se preste a hacer de víctima cuando hay que asesinar a alguien.

—Bah! Todo pura farsa. No se asesina a nadie. Los únicos asesinatos de verdad son los producidos por un exagerado afán de imitación, por un trop de zèle.

—Si sí, pero los robos no me negará usted que son reales?

Que te crees tú eso! Los robos únicamente aprovechan a las empresas anunciadoras. Se simula el robo en un importante hotel y la empresa hace de ello un magnífico reclamo; descripción del edificio, fotografías... Creame usted todo son fantasías para barnizarnos de extranjerismo.

Y Martínez sonreía indulgentemente.

Dr. Centeno

Jessús de via

*Assegut a l'ombra dels recorts d'hai,
Cansat de la tasca, banyat de suhor
El feix a l'esquena, vorera'l camí
Pobre vell! reposa, i'n son interior.*

*Medita... Qu'es trista la vida del pobre
Señor! qu'es feixuga la creu que m'heu dat!
L'esperit ja me falta, la canr ja me
[sobra]
La vista s'acursa... ja'm sent acabat!*

*Mon cor s'atrofia, s'emboyra ma pensa
La sang en les venes, se'm torna de gel...
La vida s'acursa i se fa menys intensa
I l'ànima anyora la blavor del cel!*

*Mos nervis s'encullen, s'entela ma vista
Cridaume si us plau
Senyor! Es tan trista
La vida del pobre! I'l cel es tan blauj...*

*Assegut a l'ombra dels recorts d'hai
Ditxos-ell! reposa, vorera'l camí...*

MIGUEL LOPEZ

Maig de 1919

Sindicat Agrícola Catòlic

Els magatzems del Sindicat se van omplint, se coneix que hi ha bones persones, interessades en que no faltin els queviures dins Arà, ja que, per la quantitat acaremullada i lo que se te en tractes per la compra veu que el Sindicat fa un esforç per dur el ben estar dins el poble.

Pel dia de la Mare de Deu se convoca una J. General per donar moviment a la secció de compres i ventes en comú. Ara es el temps de comprar cereals per fer pa i pel

bestia, faves pel bestia i adobs per preparar les terres per la proxima sembra. No s'esperin els llegidors, son 50 tones dels compres al primer cop de, superfosfat 16 x 18, qual haviem passat de 40; anam entrant encara, però poc-a-poc se va lluny i amb el temps, desterrarem la rutina, i la desconfiansa i tantes altres coses, qui no mos de xen xorar i mos fan anar cinquanta anys enrere. El superfosfat 16 x 18 de graduació, compvat i assegurat provablement surtirà de 24 a 25 pils, els 100 Kls. ¡Alerta conradora! ja saben que de la calidad dels adobs dependeix la cantidad i calidad de la collita.

Se comensen a escampar milers noves sobre el preu dels porcs, diuen que siran baixos i per lo tant, una ruina horrorosa amenssa els nostres conradors. Cuidm que encare es prest, per donar credit a aquestes coses, però no esta mal e idat l'atardat de s tenidors de porcs grassos p'mas se fixin que a Arà hi ha un SINDICAT AGRICOLA que vol dit, que ells tenen la para pa manec. Units en el Sindicat, si el preu dels porc no les solisfa poren, a un moment donat, acudar obrarlos i correr amb dobles del Sindicat, amb la seguredat de que la venta ha d'esser renumerado a...

Segons noticies, se vol denegunny una prova, l'exit de la qual dependeix dels porcs que els socis duguin an el Sindicat i de la confiansa que en els treball, de la Comissió hi posin els interessats.

Colonia de Mestres

Sineu—Lluch—Felanitx

El Magisteri mallorquí s'es enlairat. Durant les vacances d'estiu, un estol prelat de mestres ha renunciat al descans que les lleis del Estat li concedeixen i es anat a seguir dins el clos silenciós de l'escuela de Lluch un *Curset de Perfeccionament*, escoltant les profitoses lliçons de professors distingidissims i comunicant-se mutuanent les ventatges i obstacles trobats per cada un d'ells en els mètodes i procediments d'ensenyança posats en pràctica durant els anys que tenen dedicats a l'educació dels nins.

Quatre notes simpàtiques se destaquen en el quadre local d'aquest curset que venen esser com les esbeltes cares d'un herms tetraedre. El loc, el director, el professorat, els mestres.

Altre lloc millor no podia escullir-se. Se reuneix l'aplec en el poble més centric de l'illa, en la vila de Sineu, l'Ajuntament de la qual ha demostrat ver amor per l'ensenyança comensant per pagar be al seu mestre, prestant-li l'apoiament moral i material que tots els mestres necessiten perquè sa faixuga feina doni el resultat que li pertoca; i ademés te ja fets i a punt de dur a la realitat uns acabadissims plans d'un edifici i escola model obra del distingit arquitecte D. Guillem Fortesa que será una maravella. Desde Sineu van cap a Lluch, als peus de la Reina celestial i Mare nostra La Moreneta. Aquell recinte misteriós les guarua durant deu dies i en son si elaboren com les abelles en el rusc els nous plans a desenrotllar per pujar les generacions noves. I d'allà saltan després a la populosa Felanitx que les bria d'estatge en l'Estació Enològica. Crec que ningú diu que no sia ben escullit el lloc i que Sineu—Lluch—Felanitx no siguin els tres cares ben perfilats que formen la cara triangular del tetraedre que mos ha servit de simi.

L'altra cara i per cert la més hermosa, n'es el director, el d'el nissim aspecte de l'ensenyança D. Juan Caló V. led pdrines. Es l'amic i conseller dels mestres

mallorquins, els quals l'estimen tots de bon deveres per correspondre a l'estimació qu'ell les té també.

Una vasta cultura lograda a força de voluntat, un seny de persona vella dins un cos molt jove i un cor grandíol que ratja amor sense mida per cada una de les ferides que li van obrint els desenganys vataqui els tres caires de la segona cara. El Magisteri mallorquí deu molt a l'ànima gran del Sr. Capó, però Mallorca va contreguent amb ell un deute encara més crescut, que regoneixaran les generacions futures. L'actual no pot, per que es orba; porta davant els ulls les cucalles del fora: terisme que no li deixa veure ni manco estimar les esquisitezes de lo propi.

El professorat, vataqui la tercera cara. Tots perits i especialistes en la materia qu'han ensenyada als mestres, no han anat a exposar amb la pedanteria que encara s'estila una illissó apresada en el darrer tractat sortit; han anat a fer una, dues i més conversades amb els mestres, baixant a sa altura, fent-los tocar practicament les idees per eils exposades. No han pretengut fer sabis en quinze dies; han sacrificats sos interesos i han consentides les incomoditats del viatge per mostrar-los el camí, per fer-los guaitar fins el pou de la ciencia, lo que després haura de fer cada mestre amb sos alumnes, perquè s'hi anollin després a beures es estiliades aques els qui si sentin cridats.

Sacntici, desinterés, patriotisme; vetaqui els tres caires d'aquesta nova cara, colcun dels quals forma part de l'altra qu'en resta els mestres.

Tots joves, semblaven un estol de grecs de l'antigor que's traslaven de la viril Es, arta a la culta Atenas per atresorar les sessions dels grans sabís.

No han perdonat sacrificis, sumisos a les indicacions amicals de son Director han treballat intensament. més que molts no poden sospitar i s'han abeurat deitoses en el doll seguit que ratjava de la boca dels seus professors incansables.

Noble aspiració a la sabiesa, esperit de sacrifici per amor als nins de Mallorca i una a cada voluntat, vataqui cloa la cara última del gran tetraedre que mos ha semblat veure en l'estol que formaven els qui han pres part en el Curset de perfeccionament del Magisteri Mallorquí, que de cada dia se va fent més digne de la consideració i estimació públiques.

A tots, Director, Professors i Mestres feli ita amb tot el cor el qui espera de les escoles la regeneració i transformació de la nostra Mallorca.

FLAMA

CRÓNICA

DE CA-NOSTRA

METEOROLOGIA.—El temps ha segut feli ita, ós cast tots els dies de la passada quinzena, si bé ultimament dia 30 d'Agost qomensaren els vents frechs de la part de tramuntada a llevar la bullentor del ambient; e d'ro ploure i l'aigua sobre-tot per tots els qui no hi poren fer negoci, ja es molt desitjada.

AGRICULTURA.—La falta de plujes, es causa de la perdua de les cullites de secana, les figueres, segueixen perdent fulles i tirant els figons, sobre tot les de terres primes i les bones impresions que fa quinze dies teniem de les oliveres avuy no

son gens afalagadores, ja que els pagesos mos diuen que l'oliva també s'en va, atacada per la mosca i ni els propietaris ni els arrendadors, se desideixen a provar cap dels medis de destrucció d'aquest insecte. La rutina amb tot.

SANIDAT.—Sense que cap malaltia tenguí caracter epidemic, son mes les persones molestades per qualca afecció que hi ha hagut ara, però, la fresca d'aquests dies fa pensar que prona les malalties de la calor fugiran i seguirá la pesta de salud qu'en diuen nostres, els potecaris.

VIATJERS.—Per visitar les belleses de la nostra contrada una d'aquestes passades setmanes va esser hoste nostro el notable pintor valencia D. Lloaxim Sorolla, va visitar la Parroquia i S. Salvador i no descuidá les Coves, de tot lo qual se'n va dur una agradabilissima impressió.

DESPEDIDA.—La donam, desitjantlos un felis viatge an els germans Mossn Francesc Esteva Pre. Fiscal Eglesiastic i Dora Maria Esteva de Vicens els quals dia 31 del passat Agost sortiren per juntarse a sa familia de cap a New York i Mayaguez.

RETORNADA.—Comensen a desfilar les families qui van a passar l'estiu a Calaretjada; no hi ha remei. Cada cosa a son temps.

BENVENGUTS.—Per passar la temporada de consuetut, ha vengut amb sa familia. D. Lluís Despuig.

—De Mayagüez ha harribat per passar una temporada amb sa familia, el nostre amic D. Antoni Gelabert Pastor (a) Jaumi acompanyat de sa esposa i els seus alegres fillets.

MALALTS.—Se troba an el lliit viaticada la Srta. Maria Esteva Sanxo de sa Cabaneta, pregam a Deu perque li ajudi per la part que sigui mes convenient a la seua anima.

—També se troba molt delicada la Sra. esposa de nostra bon amic i colaborador D. Montserrat Sanxo Lliteras, els quals per veure si recobrarán la salut han vengut a passar una temporada an el carregador.

POSESSORI.—Ha prés possessori de la escola segona de nins, el mestre propietari D. Tomás Camps Serramallera el qual vé de Rioll (Catalunya) aon regentava una escola graduada. Que el seu estatje entre noltros li sigui agradable i el seu treball profitós pel nostre poble.

REGISTRE

Del dia 28 de Juniol al 31 d'Agost

NAIXEMENTS

Dia 3 d'Agost.—Bartomeu Sureda Sanxo.
 " 4 " —Antonia Or. II Martí.
 " 10 " —Margalida Torres Nadal.
 " 10 " —Antonia Sureda Aizamora.
 " 18 " —Aina Picó Forteza.
 " 20 " —Francesc Xamena Carrió
 " 21 " —M.ª Teresa Blanes Aymar
 " 28 " —Francesc Cursach Cursach
 " 31 " —Gabriel Espinosa Garau
 " 31 " —Catalina Sancho Tous.

Resum: nins 4 nines 6.—Total 10

MORTS

Dia 5 Agost.—Juan Orpi Servera (a) Juan d'Era, viudo de 85 anys. Hemorragia cerebral.
 Dia 8.—Rosa Cursach Esteva (a) de sa Torre, viuda de 73 anys. Atac an el cor.
 Dia 9.—Mateu Aguiló Cortés (a) Xivill, casat, 62 anys. Embolia cerebral.
 Dia 10.—Bet Crespi Pascual, viu la de 99 anys. Mort natural.
 Dia 24.—Francinaina Massanet Ginart (a) Sola viuda de 82 anys. Disenteria.
 Dia 28.—Catalina Mayol Febrer (a) de Son Ribot, casada. Cranc del bisbe.
 Dia 30.—Bartomeu Carrió Gili (a) Venys 9 anys, Endocarditis.

PARVULS

Dia 4 Agost.—Juan Negre Escanelles (a) Mondoy Enteritis aguda.
 Dia 18.—Juan Sales Guiscafó, Enteritis aguda.

Resum: homos 5 dones 4.—Total 9

MATRIMONIS

Dia 21 Agost.—Juan Carrió Ferragut, de Son Pou, viudo amb Na Maria Quetglas Verdadera (a) Massetes, fadrina.
 Dia 30.—Mateu Alsina Torres (a) Sunyer, amb N'Angela Mascaró Carrió (a) Valenta, fadrins.—Miquel Villalonga Genovart (a) Coloma amb Na Maria Ginart Sancho, fadrins.—Sebastiá Femenias Ginart (a) d'Aubarca amb Na Maria Antic Nadal (a) Canaya, fadrins.—Bartomeu Esteva Llinás, de Son Penyat amb Na Margalida Pascual Font de sa Bugura.

LA FONDA RANDA, :: DE ESTEVA

Carré de Palma, 48.—ARTA

S'es cberta fa poe. Tot es nod

i llampant. Servei esmeradissim

Prontitut, Seguredat i Economia

2700m Indots d'IMPRESA economica i homocor
 dirigidos a SIMPRENTA
 D'ANTONI HOMAR BAL-LE
 Plaza de la Iglesia, 177 —:—: PORT D'INCA